

Niels Bonde.

Det var også "den meget rige" Niels Bonde, der finansierede byggeriet af Råstedes forsamlingshus i 1898. Niels Bonde var den sidste repræsentant i Kousted for Bonde-slægten, der i næsten hundrede år var med til at sætte præg på livet i Kousted og Råsted. Han ejede Koustedgård, der ved arv og sammenlægning var blevet sognets største gård. Vi møder ham i mange forskellige sammenhænge omkring århundredeskiftet. Ikke blot som privat "sparekasse", men også aktiv f. eks. I forbindelse med anskaffelsen af Kousted kirkes første orgel. Et legat for trængende konfirmander i Kousted sogn - siden udvidet til også at gælde Råsted sogn - indstiftede han og hustruen i forbindelse med deres guldbryllup. Dette legat uddeles den dag i dag.

Lånet til forsamlingshuset var på kr. 4.000,- og vi citerer fra Gældsbeviset:

Underskrevne Interessenter i "Raasted Forsamlingshus" tilstaar herved at have modtaget tillaans af Gaardejer Niels S. Bonde i Kousted et kontant Beløb stort 4000 Kr, gentager Fire Tusinde Kroner, som vi Een for Alle eller Nogle for Een og vore Arvinger med os in solidum forpligte os til at tilbagebetale i den 11. Juni eller 11. December Termin, hvortil Beløbet fra en af Siderne bliver opsagt til Udbetaling, og til imidlertid at forrente med fire pro Cent pro anno, hvilken Rente betales med Halvdelen bagud i hver af de ovennævnte; Terminer, Juni og December, saavel Kapital som Rente skadesløst til Kreditor eller Ordre paa Bopæl.

Uden Opsigelse betale vi i Afdrag paa Kapitalen 160 Kr, gentager Et Hundrede og Tresinds tyve Kroner aarligt, der betales i Juni Termin, første Gang i Juni Termin 1899. ...

Den 23. december 1898 underskrev fig. interessenter dette dokument:

Søren Hjorth. Jens Vinther. M. Dyholm. Christen Rasmussen. Peder Christian Pedersen. Lars Lærkke O. Engberg for F. B. Theilmann L. Møller. Peder Simonsen. Mar ins Hjorth. Jens Ahm. Chr. M. Kjøersgaard. J. Christiansen. Niels Nielsen. Jacob Jensen. Peder J. Osterballe. Jens Osterballe. N. Blegvad Jensen. J. Fisker Jensen. Chr. Christensen. Anders Espersen. Simon Madsen. H. Laursens Enke. Niels Andersen Mogelvang. M. Chr. Skouboes Enke. Jens Klith. Anders Stadsgaard. Rasmus Stadsgaard. Søren Kristensen. Jens Stadsgaard. M. Slenz. Simon Nielsen. Søren Lauge Kristensen. Anders Hansen. Niels Rasmussen. Peder Bak. S. Bondgaard. Jens M. Pedersen. A. P. Yemning L. Skouboe S. Pedersen.

For at illustrere den ret uformelle regnskabsføring, som Niels Bonde betjente sig af viser vi et udsnit af pantebrevets sidste side, der redegør for udvikling og status:

I 1923 beslutter man at opløse aktieselskabet (interessentselskabet) og omdanne forsamlingshuset til et andelsforetagende. Den 10. november er statusdagen.

Kassebeholdningen i det gamle selskab udgør kr. 141,41. På lånet til Niels Bonde resterer kr. 900,-. Der er 163 aktier på daværende tidspunkt på hver kr. 25,-, som man indløser til pari.

For at kunne foretage denne transaktion låner man i Sparekassen for Randers By og Omegn kr. 5000,-. Låneomkostninger og den nye protokols stempeling andrager kr. 80,-, så det nye selskab begynder sit virke med en kassebeholdning på kr. 116,41 og en gæld på kr. 5.000,-.

Forsamlingshusets virke fra 1923 til 1949.

For denne periode foreligger der en primitiv protokol, der holder rede på de vigtigste sider af bestyrelsens virksomhed, mens de faktiske aktiviteter i forsamlingshuset kun kan aflæses af regnskabet over indtægter i forbindelse med udlejning af huset. Som bilag har jeg udarbejdet en oversigt over de foreninger, der har lejet huset i perioden 1924 til 1949. Et spændende 25-år, der omfatter krisetiden i 30'erne og hele den anden

verdenskrig. Vi ved kun, hvem der har lejet, intet om, hvad indholdet i møder og arrangementer har været, - så det følgende bliver en generel omtale af disse foreningers virke, uden alt for mange konkrete og lokale oplysninger. Alligevel er det en "mini Danmarks-historie", der alder sig ane bag de korte oplysninger.